

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1MCdo/17/2012
Identifikačné číslo spisu:	6708208998
Dátum vydania rozhodnutia:	10.12.2015
Meno a priezvisko:	JUDr. Janka Cisárová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2015:6708208998.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov 1/ Y., bývajúceho vo B. a 2/ Z., bývajúceho v F., proti žalovanej Slovenskej republike - Ozbromým silám Slovenskej republiky, zastúpenej Ministerstvom obrany Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Kutuzovova 8, o uloženie povinnosti zaplatiť žalobcovi 1/ sumu 2 605,19 € s príslušenstvom a žalobcovi 2/ sumu 4 273,30 € s príslušenstvom, o dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti medzitýmnmu rozsudku Okresného súdu Zvolen z 29. apríla 2011 č. k. 11 C 103/2008-373 a rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 14. decembra 2011 sp. zn. 14 Co 235/2011, takto

rozhodol:

Mimoriadne dovolanie o d m i e t a .

Žalobcom 1/ a 2/ náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní nepriznáva.

Odôvodnenie

Okresný súd Zvolen (súd prvého stupňa) medzitýmnm rozsudkom z 29. apríla 2011 č. k. 11 C 103/2008-373 rozhodol, že základ žalovaného nároku žalobcov 1/ a 2/ je daný. V odôvodnení rozsudku uviedol, že žalobca 1/ sa domáhal voči žalovanej zaplattenia sumy 2 605,19 € s príslušenstvom a žalobca 2/ sumy 4 273,30 € s príslušenstvom, a to titulom nezaplattenj práce nadčas. Súd prvého stupňa sa stotožnil s názorom odvolacieho súdu vyslovenom v predchádzajúcom zrušujúcom uznesení v tejto veci, v zmysle, ktorého výkon služby realizovaný žalobcami v pohotovostnom systéme nemožno hodnotiť len čisto formálne podľa označenia služobnej zmeny a jej dĺžky. Konštatoval, že pre správne posúdenie veci bolo potrebné skúmať najmä charakter faktickej pracovnej činnosti žalobcov počas výkonu služby v pohotovostnom systéme, pričom dospel k záveru, že tento výkon predstavoval realizáciu služobných povinností žalobcov vyplývajúcich z ich služobnej náplne, a preto ho nemožno považovať za výkon 24-hodinovej zmeny v zmysle § 92 písm. f/ zákona č. 346/2005 Z.z. o štátnej službe profesionálnych vojakov ozbrojených síl Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 346/2005 Z.z.“). Z uvedeného vyvodil, že sa na žalobcov vzťahovalo ustanovenie § 90 zákona č. 346/2005 Z.z., a teda mali nárok na náhradné voľno, eventuálne nárok na preplatenie nadčasu.

Krajský súd v Banskej Bystrici (odvolací súd) na odvolanie žalovanej rozsudkom zo 14. decembra 2011 sp. zn. 14 Co 235/2011 medzitýmny rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny potvrdil, keď sa v celom rozsahu stotožnil aj s jeho odôvodnením (§ 219 ods. 1, 2 O.s.p.). Doplnil, že pokiaľ bolo preukázané, že žalobcovia v rámci služby v pohotovostnom systéme vykonávali povinnosti vyplývajúce z ich funkčnej náplne, stanovené v opise činností vyplývajúcich z ich funkcie, pričom sa výkon služby v pohotovostnom systéme dokonca započítaval do fondu ich pracovnej doby, možno bez akýchkoľvek racionálnych pochybností ustáliť, že výkon takejto služby nemožno považovať za výkon 24-hodinovej zmeny v stálych službách tak, ako to má na mysli § 92 písm. f/ zákona č. 346/2005 Z.z. O výkon takejto 24-hodinovej zmeny, v priebehu, ktorej sa neuplatňujú ustanovenia o práci nadčas, by sa jednalo vtedy, ak by v jej priebehu žalobcovia vykonávali iný, špecifický druh práce, odlišný od ich bežne vykonávaných služobných povinností. Teda nešlo by o výkon činností, ktoré sú v služobnej zmluve a v opise činností ustanovené, a ktoré žalobcovia nad ustanovený rozsah pracovného času vykonávali.

Na podnet žalovanej ako účastníčky konania podal generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) proti rozsudkom oboch nižších súdov mimoriadne dovolanie. Žiadal napadnuté rozhodnutia zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Namietal, že súdy nesprávne aplikovali ustanovenie § 92 písm. f/ zákona č. 346/2005 Z.z., v dôsledku čoho ich rozhodnutia spočívajú v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.). Bol toho názoru, že z § 92 písm. f/ zákona č. 346/2005 Z.z. jednoznačne vyplýva, že jeho ustanovenia § 88 ods. 1, § 89 až 91 sa vzťahujú na výkon akýchkoľvek 24-hodinových zmien, stálych služieb a dozorných pohotovostných zmien, a to bez ohľadu na to, aký druh práce počas nich profesionálni vojaci vykonávajú. Toto ustanovenie totiž nijako nevymedzuje, že by sa vzťahovalo len na tie 24-hodinové zmeny a stále služby, v ktorých by sa vykonával iný druh práce, odlišný od bežne vykonávaných služobných povinností. Mal za to, že právne posúdenie nižších súdov je v priamom rozpore nielen so znením spomínaného ustanovenia, ale aj jeho účelom a zmyslom, s právnou úpravou systému odmeňovania profesionálnych vojakov, zohľadňujúcou práve osobitosti tohto druhu štátnej služby.

Účastníci konania sa k mimoriadnemu dovolaniu písomne nevyjadrili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.) bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnuté rozhodnutia v rozsahu podľa § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie treba odmietnuť.

Podľa § 243e ods. 1 O.s.p. ak generálny prokurátor na základe podnetu účastníka konania, osoby dotknutej rozhodnutím súdu alebo osoby poškodenej rozhodnutím súdu zistí, že právoplatným rozhodnutím súdu bol porušený zákon (§ 243f O.s.p.), a ak to vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb, alebo štátu a túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, podá proti takémuto rozhodnutiu súdu mimoriadne dovolanie. Podľa § 243f ods. 1 O.s.p. mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e, ak a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237, b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 O.s.p.).

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyplýva, že systém opravných prostriedkov zakotvený v právnom poriadku zmluvnej strany Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) musí byť v súlade s požiadavkami čl. 6 Dohovoru. ESLP v rámci svojej rozhodovacej praxe už viackrát konštatoval porušenie čl. 6 Dohovoru vtedy, keď k nariadeniu opätovného preskúmania veci došlo výlučne z dôvodu existencie odlišného právneho posúdenia veci oproti právnemu názoru vnútroštátnych súdov, ktoré vec s konečnou platnosťou prerokovali a meritórne rozhodli (porovnaj *Roseltrans proti Rusku* z roku 2005). Opakovane tiež zdôraznil, že v záujme právnej istoty by právoplatné rozsudky mali vo všeobecnosti zostať nedotknuté a k ich zrušeniu by malo dochádzať iba pre účely nápravy zásadných vád [viď napríklad *Abdullayev proti Rusku* (rozsudok z roku 2010)], resp. závažných pochybení [viď *Sutyazhnik proti Rusku* (rozsudok z

roku 2009)]. Za takú vadu alebo pochybenie však nemožno v žiadnom prípade považovať to, že na predmet konania existujú dva odlišné právne názory.

Zároveň ESĽP opakovane dospel - na základe sčasti odlišných úvah - aj k názoru, že k porušeniu čl. 6 Dohovoru dochádza tiež vtedy, ak je právoplatné a záväzné rozhodnutie súdu zrušené v rámci mimoriadneho prieskumu, ktorý presadil taký subjekt odlišný od účastníkov konania, len na úvahe, ktorého bolo posúdenie vhodnosti alebo potreby podania mimoriadneho opravného prostriedku iniciujúceho tento mimoriadny prieskum. Inštitút veľmi podobný mimoriadnemu dovolaniu upravenému v Občianskom súdnom poriadku bol predmetom skúmania a následnej kritiky ESĽP vo veci Tripon proti Rumunsku (rozsudok z roku 2008). V tomto rozhodnutí ESĽP konštatoval, že v skúmanom prípade prokurátor nekonal na základe vlastnej iniciatívy, ale konal na základe žiadosti jednej zo strán sporu. ESĽP zásah prokurátora do takehoto súkromnoprávneho súdneho konania označil za priťažujúci faktor, pretože, hoci tento štátny úradník konal na základe podnetu účastníka súdneho konania, podanie mimoriadneho dovolania bolo ponechané výlučne na voľnej úvahe prokurátora. ESĽP v danej veci preto dospel k záveru, že zrušenie dotknutého právoplatného a záväzného rozhodnutia porušilo sťažovateľovo právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Aj aktuálne rozhodnutia ESĽP z 9. júna 2015 vydané vo veciach proti Slovenskej republike (DRAFT-OVA, a.s., PSMA, s.r.o. a COMPCAR, s.r.o.) pripomínajú význam a obsah princípu rovnosti zbraní a princípu právnej istoty, s ktorými bezprostredne súvisí otázka záväznosti, nezrušiteľnosti a dôveryhodnosti právoplatných súdnych rozhodnutí, ktoré boli napadnuté z iniciatívy generálneho prokurátora vyjadrenej podaním mimoriadneho dovolania.

Uvedené závery ESĽP zohľadnilo aj plénum Ústavného súdu súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Na spoločnom rokovaní 18. marca 2015 pod sp. zn. PL.z. 3/2015 prijalo stanovisko, právna veta, ktorého znie: „Rešpektujúc princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím, zohľadňujúc princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky ako i výnimočnosť mimoriadneho dovolania, ako mimoriadneho opravného prostriedku podávaného generálnym prokurátorom Slovenskej republiky, je jeho prípustnosť v civilnom konaní akceptovateľná za podmienky vyčerpania všetkých zákonom dovolených riadnych, ako aj mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré mal účastník konania k dispozícii a ktoré mohol účinne využiť na ochranu svojich práv a oprávnených záujmov.“

Povinnosť vyčerpať prostriedok nápravy, a to aj v prípade pochybnosti o jeho účinnosti, vyplýva z ustálenej judikatúry ESĽP (Van Oosterwijck proti Belgicku, rozsudok z roku 1980). Účastník konania je povinný vyčerpať všetky dostupné opravné prostriedky až po najvyššiu úroveň do takej miery, do akej je možné rozumne predpokladať, že ten - ktorý opravný prostriedok, oprávnenie podať, ktorý účastník má, je (aspoň) potenciálne spôsobilý podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci. Osobný názor účastníka konania na účinnosť, alebo neúčinnosť konkrétneho riadneho, alebo mimoriadneho opravného prostriedku nie je významný. Právomoc vyhodnotiť, či boli využité všetky dostupné opravné prostriedky, náleží ex officio súdu, ktorý rozhoduje o tomto opravnom prostriedku

V rozhodovacej praxi najvyššieho súdu pretrvávala nejednotnosť rozhodovania a výkladu ustanovení § 243e až § 243j O.s.p. v otázke procesnej prípustnosti mimoriadneho dovolania. Na spoločnom rokovaní občianskoprávneho a obchodnoprávneho kolégia z 20. októbra 2015 bolo prijaté zjednocujúce stanovisko, ktoré reflektuje na závery vyjadrené v spomínanej judikatúre ESĽP a ústavného súdu. Právna veta tohto stanoviska znie: „Procesná prípustnosť mimoriadneho dovolania podaného na podnet účastníka je v občianskom súdnom konaní podmienená tým, že tento účastník najprv sám neúspešne využil možnosť podať všetky zákonom dovolené riadne a mimoriadne opravné prostriedky, ktoré boli potenciálne spôsobilé privodiť pre neho priaznivejšie rozhodnutie. Pokiaľ túto možnosť nevyužil, mimoriadne dovolanie treba odmietnuť.“

Predmetné stanovisko, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 94/2015, vychádza z názoru, že postup účastníka občianskeho súdneho konania, ktorý mal v určitom prípade možnosť napadnúť rozhodnutia súdov odvolaním, alebo

dovoláním, uvedenú možnosť nevyužil, i keď tieto opravné prostriedky mali potenciál podstatne ovplyvniť rozhodnutie súdu, sa prieči všeobecne rešpektovanej zásade „vigilantibus iura scripta sunt“. Táto zásada zdôrazňuje procesnú povinnosť účastníka konania vyvinúť vlastnú iniciatívu tak, aby sám svojimi procesnými úkonmi riadne, včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou sledoval ochranu svojich subjektívnych práv. Pokiaľ preto zostane v naznačenom smere pasívny, je (neskoršia) aktivita generálneho prokurátora vyúsťajúca do podania mimoriadneho dovolania neprípustná a nemôže mať procesné dôsledky predpokladané Občianskym súdnym poriadkom v ustanoveniach § 243e až § 243j O.s.p. Aj ústavný súd už dávnejšie konštatoval, že „ak účastník konania mohol podať dovolanie a neurobil tento procesný úkon, nemá už žiadnu možnosť dosiahnuť podnetom podanie mimoriadneho dovolania“ (viď PL. ÚS 57/99).

Prípustnosť dovolania vymedzuje Občiansky súdny poriadok stanovením jednak určitých objektívnych znakov rozhodnutia [§ 238 O.s.p. (pokiaľ ide o rozsudok odvolacieho súdu) a § 239 O.s.p. (pokiaľ ide o uznesenie odvolacieho súdu)], jednak objektívnym zadefinovaním závažných procesných väd uvedených v § 237 ods. 1 O.s.p. Vzhľadom na to, že na procesné vady konania taxatívne vymenované v § 237 ods. 1 O.s.p. je dovolací súd povinný prihliadať ex lege (viď § 242 ods. 1 O.s.p.) vždy - teda bez ohľadu na to, či boli alebo neboli v dovolaní namietané, je opodstatnený záver, že v zásade každé dovolanie podané v občianskom súdnom konaní proti rozhodnutiu odvolacieho súdu (s výnimkou exekučného konania - viď § 237 ods. 2 O.s.p.) otvára priestor pre posúdenie správnosti niektorých aspektov procesného postupu súdu, ktorý vydal dovolaním napadnuté rozhodnutie a tým zároveň dáva určité vyhladky na úspech dovolateľa v konaní o dovolaní. Každé dovolanie je teda v tomto zmysle potenciálne spôsobilé podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci.

V danom prípade prebehlo štandardné dvojstupňové konanie, v ktorom mala žalovaná možnosť realizovať svoje procesné oprávnenia. Zo spisu nevyplýva, že by sama náležite chránila svoje práva a konala dostatočne predvídavo, starostlivo a obozretné. Žalovaná nepodala dovolanie proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 14. decembra 2011 sp. zn. 14 Co 235/2011. V zmysle vyššie uvedeného výkladu najvyššieho súdu to znamená, že sama nevyužila dostupný mimoriadny opravný prostriedok, ktorý mala k dispozícii a ktorý bol potenciálne spôsobilý podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci. Vzhľadom na pasivitu samotnej žalovanej pri včasnej ochrane jej práv je procesne neprípustná dodatočná aktivita generálneho prokurátora, ku ktorej došlo podaním mimoriadneho dovolania podnecovaného žalovanou.

Z týchto dôvodov najvyšší súd odmietol mimoriadne dovolanie ako procesne neprípustné (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s ustanoveniami § 243b ods. 5 O.s.p. a § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p.). Generálnemu prokurátorovi v konaní o mimoriadnom dovolaní nemôže byť uložená povinnosť nahradiť trovy konania. Povinnosť nahradiť trovy konania v konaní o mimoriadnom dovolaní má ten, kto podal podnet na podanie mimoriadneho dovolania (viď § 148a ods. 1 a 2 O.s.p.). V predmetnej veci dala podnet na mimoriadne dovolanie žalovaná. Žalobcovia 1/ a 2/ nepodali návrh na priznanie náhrady trov konania o mimoriadnom dovolaní; najvyšší súd im vzhľadom na to nepriznal náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní (§ 243i ods. 2 O.s.p. a § 151 ods. 1 O.s.p.).

Rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.